

Zitting 1980–1981

16 535

**Wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs,
inzake de scholen voor voorbereidend wetenschappelijk
onderwijs**

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING**Algemeen**

1. De Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) bepaalt in artikel 7 dat het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs aan drie soorten scholen wordt gegeven, nl. gymnasia, athenea en lycea. In deze driedeling leeft de situatie die onder de v.h.m.o.-wetgeving bestond, voort. Hetzelfde geldt voor de onderverdeling van gymnasia en athenea in een A- en een B-afdeling.

Reeds in 1970 gingen er in gymnasiale kring stemmen op die deze onderverdeling in twee stromen te knellend vonden: gepleit werd voor een gamma-afdeling. Diepgaande besprekingen in de toenmalige Lochemse werkgroep, waaraan ook vertegenwoordigers van de Academische Raad deelnamen, leidden tot voorstellen aan de toenmalige minister van Onderwijs en Wetenschappen, mr. Van Veen, die in 1973 de voorstellen van deze werkgroep overnam en dienovereenkomstig de scholen voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs liet weten dat hij bereid was een ongedeelde inrichting van het onderwijs met toepassing van de artikelen 25 en 29 van de WVO toe te staan, indien aan bepaalde voorwaarden werd voldaan.

De artikelen 25 en 29 van de WVO openen immers de mogelijkheid dat een school ten behoeve van de bijzondere inrichting van het onderwijs toestemming verkrijgt van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen – de Onderwijsraad gehoord – af te wijken van de bepalingen betreffende de inrichting van het onderwijs en betreffende het eindexamen.

Sinds het schooljaar 1973/1974 zijn steeds meer gymnasia, athenea en lycea met toepassing van die artikelen ertoe overgegaan hun onderwijs zodanig in te richten, dat de onderverdeling tussen A- en B-afdeling verviel en dat bij de lycea met betrekking tot de vakkenkeuze de verdeling tussen gymnasium en atheneum verviel. Zo'n beslissing berust op goede onderwijskundige gronden, met name de mogelijkheid tot grotere variatie van het vakkenpakket. Op zulke ongedeelde scholen blijft het mogelijk een «oud» eindexamen af te leggen, dat overeenkomt met dat van de gedeelde scholen. Hoewel het diploma voor al deze scholen reeds lang v.w.o.-diploma heet, blijft het mogelijk examen te doen in die vakken en pakketten die specifiek kunnen worden geacht voor de onderscheiden schoolsoorten zoals bijvoorbeeld het gymnasium.

Maar er kan meer. Er zijn ook leerlingen die geen uitgesproken aanleg hebben voor één van de vier gedeelde richtingen of die geporteerd zijn voor wat wel de gamma-richting wordt genoemd. Dank zij de grotere keuzevrij-

heid in de samenstelling van het eindexamenpakket, kunnen de kandidaten een pakket samenstellen dat met hun aanleg en wensen beter correspondeert dan nu mogelijk is, uiteraard voor zover de school onderwijs op eindexamenniveau in alle gekozen vakken bieden kan. Zo'n eindexamen is niet altijd gelijk, maar wel steeds gelijkwaardig aan het eindexamen van de gedeelde school.

De brede vooropleiding die van een abiturient van een school voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs mag worden verwacht, wordt gewaarborgd door de eis dat tot het einde van het vierde leerjaar onderwijs moet worden gevolgd in ten minste 10 eindexamenvakken. Deze grotere onderwijskundige mogelijkheid vormt de eerste reden de onderhavige wetswijziging voor te stellen, mede in aanmerking genomen het feit dat de ongedeelde vormen van de gymnasia, athenea en lycea in de praktijk blijken te bevalen. Geen der ongedeelde scholen heeft de wens te kennen gegeven terug te willen gaan naar de gedeelde structuur.

Op 1 augustus 1980 was het onderwijs aan 17 van de 39 gymnasia, 136 van de 195 athenea en 119 van de 247 lycea zogenaamd ongedeelde ingericht; deze scholen worden bezocht door onderscheidenlijk \pm 43%, 73% en 47% van het totale aantal leerlingen van deze scholen. De bovengeschetste ontwikkeling maakt het irreëel de ongedeelde inrichting van het onderwijs thans nog als «bijzonder» te beschouwen.

2. Een tweede reden om de onderhavige wetswijziging voor te stellen, is met het bovenstaande verwant. De omstandigheid dat ook op een aantal ongedeelde ingerichte lycea weinig leerlingen in het 5e en 6e leerjaar Latijn en/of Grieks volgen, brengt mee dat deze lycea onder de opheffingsnormen voor gymnasiale afdelingen van lycea zijn gedaald. Artikel 107 van de Wet op het voortgezet onderwijs, dat de opheffing, onderscheidenlijk het niet langer bekostigen van scholen regelt, is onverkort van toepassing op ongedeelde lycea. Zulks blijkt mede uit de jurisprudentie (KB van 16 november 1978, nr. 26).

In afwachting van de onderhavige wetswijziging is op grond van artikel 108 WVO de bekostiging van deze afdelingen tijdelijk voortgezet. Van verschillende zijden, ook van de Tweede Kamer, wordt aangedrongen op wijziging van de wet. Zo'n wijziging dient alle lycea te betreffen en kan uit rechtvaardigheidsoogpunt niet beperkt blijven tot de ongedeelde lycea, omdat reeds een aantal gymnasiale afdelingen van gedeelde lycea op grond van artikel 107 geleidelijk aan wordt opgeheven, respectievelijk niet langer wordt bekostigd.

3. Een belangrijk punt is verder nog, dat leerlingen met een h.a.v.o.-diploma gemakkelijker geplaatst kunnen worden in het vijfde leerjaar van een school voor v.w.o. als die school ongedeelde is. Vooral in plaatsen waar niet veel scholen voor v.w.o. staan is dat van groot belang. Anders moeten de leerlingen die in aanmerking komen om van h.a.v.o. naar v.w.o. over te gaan, bij de samenstelling van hun vakkenpakket dus aan het einde van het derde leerjaar h.a.v.o. al rekening gaan houden met de beperkte keuzemogelijkheden op een gedeelde school voor v.w.o. Als ze dat niet doen moeten ze óf meer dan één vak nieuw in hun pakket nemen óf verder gaan reizen. Er gaan jaarlijks zo'n 4500 leerlingen met een h.a.v.o.-diploma naar v.w.o.

4. Aan dit ontwerp is een voorontwerp voorafgegaan. De kern van dat voorontwerp was dat er voortaan in beginsel nog slechts één type school voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, zonder enig onderscheid, zou bestaan. Dit voorontwerp is voorgelegd aan de Onderwijsraad en aan de onderwijsorganisaties. In het licht van de ontvangen adviezen – in het bijzonder dat van de Onderwijsraad – heeft de ondergetekende besloten de voorliggende wetswijziging, van beperkte strekking, te bevorderen. Hiermee wordt vooral tegemoet gekomen aan het hoofdbezwaar van de Onderwijsraad, die aangaf, dat het voorontwerp, ondanks het beperkte kader van de

aangevoerde gronden, een definitieve beslissing zou betekenen «over het bestaansrecht en de toekomstige mogelijkheid van een school voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs met een specifiek gericht en enigermate beperkt programma, zoals met name het gymnasium in zijn huidige vorm.»

Artikelsgewijs

Artikel I

Artikel I bevat de voorgestelde wijzigingen van de WVO

A en B

De gedachten, hierboven in het algemene deel van deze toelichting weergegeven, zijn in dit wetsontwerp uitgewerkt door de onderverdeling in A- en B-richting bij gymnasia en athenea, alsmede de onderverdeling van een lyceum in een gymnasium en een atheneum, niet langer in de wet voor te schrijven. Dit wordt in artikel I onder A en B vastgelegd. Het bevoegd gezag van iedere school van voorbereidend wetenschappelijk onderwijs is vanzelfsprekend bevoegd in het leerplan van zijn school deze onderverdeling te handhaven.

C

Een van de voorwaarden waaronder sinds 1973 aan de scholen toestemming is verleend het onderwijs ongedeeld in te richten, is dat iedere leerling ook nog in het vierde leerjaar een brede algemene vorming ontvangt.

In de desbetreffende circulaire van de toenmalige Minister van Onderwijs en Wetenschappen, van 2 maart 1973 (AVO 73-17) staat onder IV 1:

«Enerzijds dient vermeden te worden dat leerlingen in de twee hoogste leerjaren onderwijs in andere dan hun eindexamenvakken – afgezien van godsdienstonderwijs en de vakken maatschappijleer en lichamelijke oefening – moeten volgen, anderzijds moet voorkomen worden dat de onderbouw in feite tot de eerste drie leerjaren wordt beperkt en de differentiatie al in het vierde leerjaar begint. Dit laatste zou een versmalling en verschraling in de algemene vorming der leerlingen betekenen. Mede met het oog op de aan de diploma's verbonden studierechten zou een dergelijke ontwikkeling niet zonder bezwaren zijn. In verband met het vorenstaande heb ik o.a. gekozen voor de bepaling dat iedere leerling in het vierde leerjaar onderwijs in tenminste tien eindexamenvakken moet volgen.»

Over dit aantal vakken bestond destijds verschil van mening: moesten het 9 of 10 zijn; geen verschil van mening bestond er over het beginsel dat er een aantal vastgelegd moest worden. Om in de nieuwe uitvoeringsvoorschriften van deze wet een aantal te kunnen vastleggen, moet daarvoor in artikel 22 van de WVO een basis gegeven worden.

Dit is in artikel I onder C van dit ontwerp gedaan door in artikel 22, tweede lid onder a, toe te voegen de woorden: «en, voor wat de scholen voor voorbereidend wetenschappelijk onderwijs betreft, hoeveel eindexamenvakken nog in het vierde leerjaar moeten worden gevolgd».

D

Met het wegvallen van de verdeling van een lyceum in een gymnasium en een atheneum verdwijnt ook de grond voor afzonderlijke opheffingsnormen voor de gymnasiale afdelingen en de atheneum-afdeling van een lyceum. Dit wordt in artikel I onder D vastgelegd. Het bevoegd gezag heeft na deze wijziging de mogelijkheid zelf te beslissen of, met een gering aantal leerlingen daarvoor, in de laatste klassen toch Latijn en Grieks zal worden gedoceerd en daarin eindexamen zal worden afgenomen.

De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen,
K. de Jong Ozn.

